

nari oportere: talis est apud deuz cer-
tandi p̄suetudo. cui ⁊ statuta sunt om-
nia ceteris longe diuersa: adeo vt nō
solū ipsa victoria. quin et vincēdi mo-
dus: admiratiōis habere plurimū vi-
deat. siquidez qui succubuisse vidēt
palmā retulisse credunt̄ hec dei ē po-
tētia: tale celeste illud est stadiuz: hoc
angeloz spectaculuz. Videre videoz
vos ad hec dicta incaluisse: fuisse q̄
magis quauis cera emollitos: verum
cū hinc fuerit abscessum: nulla erit ho-
rum apud vos recordatio. id q̄ eo ma-
gis in quo aīo tulerim: q̄ hoz nihil q̄
dixerim: f. cturos vos esse intelligaz.
p̄sertim cū non ignorem haud medi-
ocre ex his lucrū referri posse. nam si
mansuetudinē ac benignitatē p̄tule-
ritis: inoffensi omnū estis man⁹ eua-
suri. vel si inceserit quispiā maledict⁹.
in auctore p̄uitia redditura sūt omnia:
nōne et in iudicis homines iniuria
affectos spectasti: quo vultus splēdo-
re: qua ve instent audacia: vt q̄ ore li-
bero eloquātur contra qui eaz intule-
rit: capite demisso pudore multo offu-
sus ⁊ trepidus terrā spectet: vep̄ qd̄
criminatores cōmemorauerim aut ca-
lūnias q̄n si vel in tuā perniciē quis-
piāz gladiuz acuat: vel suas e tuis cer-
uicib⁹ sanguine manus resperferit: te
inoffenso seipsum peremerit. cui rei
testimonio est. qui prior fraterna ma-
nu occubuit. is em̄ gloriāz adept⁹ im-
mortalitatē in tranquillissimū portū
secessit. qui neceꝝ intulit: quauis mor-
te vitā transegit miseriorē. gemebū⁹
siquidē ⁊ vagus ac trepid⁹ semp̄ rei
geste crimen p̄ se ferebat. Quocirca
Layn sceleri obnoxius inferior erit.
nā qui mala illata tulerit patiēti⁹. do-
mi nō erūt nec diu apud se illa mansu-
ra: q̄n nullū ab se ortū habuerunt: q̄n
aliūde iniecta excipiens: in bonū pra-
ua p̄mutauit. improbus vero sue mas-

lignitatis plagas domi seruat. Nōne
et Joseph erat in carcerem cōiectus.
cū interea meretricula que illi paras-
set insidias in splendida ac magnifica
domo diuersaret: q̄ si alteruz e duob⁹
daret optandū. vter hoz esse malles?
Credere equidez Joseph: te potius
partes susceptur in carcere detenti: q̄
egiptie in tectis amplissimis diuersan-
tis. nā si vtriusq̄ liceret animos īspe-
ctari: cernēs Joseph late et hūctus
diuagantē illā vero anxā: pudore tri-
stitia: dolore: et mentis perturbatiōe:
magis in modū: ⁊ si vicisse sit visa:
virgeri. Quib⁹ omnibus cognitione p̄-
ceptis: ad maloz nos tolerantia pare-
mus. vt hac tādē patientia liberati
futura beatitudine portamur.

Carnis cupiscētias ne scdemur
ne generat mortem Ser. xij.

Excitat⁹ e somno ip̄ um te in-
due: andur⁹ mougerū corpus
redde ac ductu facile: id enim
pretendit qui cupiscētie gratia: car-
nem asserit nulli esse cure habendam.
Nā quē admodū nec potū vetuit. sed
ebrietatē iter dixit: nec nuptias respu-
it: sed incōtinentiā improbauit: ita et
carnis habendam esse rationez nō ne-
gat. sed prodeñtes ex ea cupiditates
id est necessitatis excessuz: interpellat
Quē autē carnis curā habendā eē Paul-
lus affirmet. audi quemadmoduz his
verbis Thimothēū cōmonefacit. Eli-
no modico vtete propter stomachū:
⁊ tuos frequētiōres languores. Nec
secus hoc loco carni: ad sanitatē vult
nō ad luxū ⁊ intēperātiā: prouideri.
aliter enī nec diu prouidentia posset:
si p̄ eā aut flāmā succendēs: aut ignis
caminū tibi redderes grauiorem. Vt
autem clarius perdiscatis quid sit ad
carnis concupiscētias ⁊ desideria: p̄-
uidentia: et quemadmodū illa possint
cuitari: opulentos animaduerte et

veteri deditos: abundantiq; vestiu orna-
tu exultos: vel delicijs immersos: et
eos qui vita per luxu et incontinentia
ducit: attēdite: sic vobis q̄ dixerit fa-
cile innotescunt. hi enī hec non ad bo-
nā corporis validitudinē faciunt: sed
vt psilire lenius possint: et vncrē in-
citare. **U**terū qui xpm induerit: delici-
is vniuersis eiusmodi intercessis: id so-
lū curat: vt corpori equā pariat vali-
tudinem: p̄ qua vel sola consequēda:
carnis cura habēda ē: neq; id vltra
aliquid appetēdū. **I**ncubendū prete-
rea erit omī nisi spiritalib⁹ reb⁹. hoc
pacto nullis eiusmodi et varijs libidi-
nibus grauat⁹: excitari hac tua som-
nolētia poteris. **S**omnus enī: p̄ns est
vita: nil prorsus ab insomnijs aliena.
nā quēadmodū somno pressi pleraq;
supuacanca et frustra loquuntur: vidēt
q; persepe nil sanū. ita et nos deteriora
his plerūq; spectamus: siquidē qui in
decora et turpia gesserit: eademq; illa
obuersari sibi p̄ visu cōspexerit: mox
somo expgestus: turpi et indecoro
aspectu liberatur: et pena quā pro sce-
lere meruisset. quod aliter nobis eue-
nire solet: quibus ob igniā ac secor-
diā: ignominia atq; supplicia p̄petua
sunt. **I**tem et qui p̄ quietem somniā-
do discedunt: vbi dies illuxit: inanes
et diuitijs vacui: arguuntur. captos
vero: dum viuuntur: inertie somno: ple-
runq; nec dū luce oborta: falli posse:
comptuz ē: et ita: vt breui eoz insom-
nia euancēant. **E**xcutiamus itaq; p̄-
niciosum hūc somnium. nā si dormitā-
do nos dies deprehēderit: mors inde
p̄petua exceptura est: quinetiam vel
ante hunc diē: hostibus erimus: siue
homibus: siue demonibus: capti faci-
liores. ita vt nemo sit eos a nostro ite-
ritu: si id facere libeat: prohibetur.
nam si pluri nobis vigiliū excuba-
rent: non tm̄ forte nobis periculi im-

penderet. verū cū vnus: et itez alter
luminibus accēsis: non secus atq; in
psūda nocte dormitātib⁹ reliquis:
advigilet: vel summa nobis est opus
ad securitatem: vigilantia: ne cā forte
subeamus: quib⁹ mederi neqat. **Q**ues-
ret aliquis. nōne in p̄ntia et excitati
videmur et vigiles? **E**stis forsā ad
hec que dixerim irrisuri. dicā tñ. **S**u-
mus sane oēs nocte media somnū ca-
pescentibus aut stertentibus similli-
mi. siquidē facile ostēdēt: si posset in-
corporea hec spectari substantia: vti
plerosq; alte somno immersos: diabo-
lus. parietib⁹ transsossis et iacētes in-
gulet et diripiat quo intus intenerit:
agatq; omia veluti in dēssimis tene-
bris otio summo et facilitate. **Q**uin-
potius quoniam cerni hec oculis nō
possunt: rationib⁹ subscribēdo astrua-
mus. sic enī et conspici licebit: qui
hoīz fuerint p̄uis cupiditatib⁹ opp̄ssi:
qui ve incontinentie et facinorū sopo-
re: spiritali prorsus luce extincta: cor-
repti. **Q**uorsum hec? quoniam multi
nihil suo ordine captates: que hic pre-
dicantur haudquāq; aduertunt. q̄ si
me peruigil ipse et excitus: mendacē
deprehenderis: effare: que hodie ap̄
nos hoc loco: aut dicta sint: aut gesta.
ni forte quemadmoduz somnolentus
aliquis: solet spectare insomnia: predi-
cantes me audieris. quod equidē nec
de vniuersis dictum velim. puto enī
complures fore: quibus eoz que ipse
dixerim facilis sit renūciādi facultas:
in eum duntaxat ea protulerim: qui
fuerit his dictis obnoxius: frustra q;
hunc locum adierit. **D**ic mihi: quis
hodiernō diē: vel p̄pheta vel aposto-
lus nobis perlectus est: aut quibus
de rebus verba fecit. nihil habes qd
respondere queas: vtpote: ille sis: ad
quem somniantem verba sint facta.
eadem hec et in mulieres dixerit. inest

enim et illis somnus plurim⁹: qui vel
nam dici somnus queat. siquidē som-
no captus: nec mali quippiam nec boni
profatur: verū q̄ parcm vobis vigi-
lantiam seruat: quā multa in eius ca-
pitis perneciam effundit. nam et vlti-
tas computabit: et rōnem commoda-
te pecunie p̄ponet: aīoq; secū ip̄e ver-
labit: turpes: ignominiosas q; taber-
nulas: eodēq; senticcta interseret:
lacto semini: nullo dato vel ad que-
rē vel ad profectum spacio. **S**z sur-
ge tandem et sentibus hisce radicit⁹
conuulsis auaritie temulentiaz excu-
te: a qua istiusmodi somnolentia ema-
nat. somnolentiā autem dixerim: nō
eam modo que ex vino gignitur: ves-
rum et illā que cum ex vite huius cu-
ris: tum vel eiusmodi sopore inferit.
His itaq; non solum locupletes z di-
uites. s; quibus res vel modice sunt z
tenuēs: velim esse admonitos: z eos
maxime: quos grata cōiunia delectāt.
non enī sunt illa pro cibo: vel animi
remissione habenda: sed pro supplicio
et tormentis. **Q**uipe non indecens
et indecorus sermo: sed grauis z mo-
deratus: et cibo expleri non frangi: in
oblectamentis ducēda sunt. q; si his
rebus aliquid inesse voluptatis existi-
maueris: affer mihi quā heri z vespe-
ri ex his p̄censationibus ceperis vos-
luptatem. nullam habes: deinde z que
illam sequantur noxia. **S**itq; mihi in-
terea de voluptate: que statim deflaci-
cet et fluit: disceptatio: simul ac enī
missum conuiuium fuerit: euolat om-
nis ex eo cepta iocunditas cunq; et
vomitūs capitisq; grauedines. z lan-
gores innumeros: animiq; capturas:
et illecebras commemorauerim. quid
ipse ad hec respondebis? nec enim de-
cet per paupertatis occasiones: agere
impudenter. **H**ec autem dixerim: nō
vs omnino negem conueniendū inter

nos esse nonnūq; et concenandum. s;
vt inhonesta et turpia interdiciam: cu-
piamq; luxum in cibuz conuerti: qui
dolore temulentia et lascinia careat:
vt q; vel gentes intelligant: xpianos
nosse modū delictis facē: id ē modeste
et temperanter his vti. **E**xultate p̄phe-
ta inquit domino in tremore qualis
illa erit exultatio? himnos. s. p̄nuncia-
re: orare: et psalmos pro seruilibus ill-
cantionibus inducere. **H**oc pacto
xpūs et mense aderit: et dapes bene-
dictione complebit: cum p̄ces ad eū
fuderis: cum spiritu decantabis: cum
egenos ad victus communionē: con-
uocaueris: conuiuissq; modum et tē-
pantiaz adhibebis. sic ex triclinio: dei
domuz effeceris: p q; immoderatis z
intēpestiuis clamoribus hisce: z plau-
sibus: dominuz extuleris. **N**eq; id di-
xeris: extare hoc tempe alias conui-
uandi leges: quin potius corrigenda
per te erunt: que se haud recte habue-
runt. **S**i enim paulus inquit cibū su-
mitis aut potum: seu aliud quodcūq;
agitis: oīa in dei laudem facitote. **S**o-
let nāq; ex istiusmodi epulis: cū turpia
nobis desideria: tū omnis lascinia ob-
uenire: in sup et vxores despectui eē
et scorta magnifici: vnde et familie
desolatio: et mala innumera p̄sequun-
tur: ferūt q; oīa temere. omisso nāq;
fonte purissimo: ad cenosum canale il-
lud z luculentum decurritur. **Q**ui autē
cenū sit incestu z prostitute semie cor-
pus: te preter rogabo neminē q; eo q;
ad fueris obuolutus: quātū te ei⁹ rei
pudeat: quātū etiam post delictū. im-
mūdū te et sordidatum ducas. nō ig-
nores. **I**darco fugite obsecro adulte-
rium: eiusq; vel procreatricem temu-
lentiā. **Q**uid semen iacis vnde nihil
es demessurus? quinetiā si messem fe-
cerit: ad ignominia tibi nec mediocrē
futura est fructus. siquidem qui ex

adulterio nascitur: et tibi dedecus et sibi iniuriam parit: noxus effectus et degener: adeo ut si vel amplo pro te relicto patrimonio abundet: cum domi et vicinis actionibus: tum in foro iudiciali: ex adultera: vel serua natus: honore carebit. Quo item ipse vel viuens vel mortuus puniatur: si enim mortem obieris extabuit tibi ad ignominiam monumeta. Quid igitur omnia turpitudinis ne complexus: quid seris: ubi tellus celerime consumptura est fructum: ubi sterilitas plurima: ubi et interitus gentium? Nec satis habes mulierem adulterasse: nisi eandem viri cedere obstrixeris. Videt ne ergo ex te illius letitia luxuria: ex luxuria adulterium: ex adulterio homicidium ortum? qui vel homicidio ipso deterius: non enim in praeterea succurrit: quo id sceleris nomine queam explicare: quam non ex se genitum enecat: sed generandi incipit causam. Quid igitur dei vituperas beneficium? quod eius leges oppugnas? quod per benedictionem execrationem sectaris? et gignendi illius receptaculum: necis conditorum facis: que et feminam est ad liberos procreandos tradita ad necem redditus parationem? quam illa ut concupita magis: vel amatoribus vsui sit vel argenti plusculum erugat: neque imperata facere abnuuit: ingens sane in caput tuum congestura incendiium. nam si et illi id facinus ascribat: et tamen te ipse auctorem praebes. Hinc postmodum idolorum seruitus emanat: cum plerumque ut magis adament: et carmina machinant: et vina sacrificijs fundit et amatoria medicamenta: et alia nonnulla proponit. Cum hac tamen aetate reus collusione et feditate: his ceteris: hac demonica seruitute: quam tibi ad utilitatem cedere id negotij arbitrant: et hi maxime quibus vxores sunt: quod minus est ex abundantia malorum pro cursu tolerabile: mox etiam venet

ficia non in adulterata: sed in affectam iniurijs coniugem intentant. Accedit praeterea insidie plurime: demonum inuocationes: desumptaque ex mortuis vaticinia: quotidiane dissensiones: et sine indutijs bella: et prope discordie. eoque cum paulus diceret. Non in cubilibus et lasciujs Non in contentionibus et emulatione: superinduxit: prouidens ex istiusmodi discidijs: et domos subuertiri posse: et ingenuis liberis iniuriam inferri. Et itaque haec euitare possumus: christum induamus: ut nobis prope tuo sit cum eo manendum. hoc enim induendum sonat: quasi nunquam sit ab eo deficiturum. videamurque vnicuique: pro nostra cum scimonia: tum mansuetudine: pro eum complecti. Quod item dicere sepe solemus. hic illius personam induit: ut et amoris vehementiam et animorum nunquam defutura coniunctionem: exprimamus. si quidem qui alium induerit: eum praefert: cuius sibi personam induendam praesumpsit: fiat itaque palam: christum nos vnicuique fuisse complexum. quod vtiq; fiet: si eius fuerimus et mores imitati et vitam. Quorsum haec? Filius inquit hominis non habet ubi caput reclinet: hinc ipse vel hac in re imitare. nam si illi cibus erat sumendus pane ordeaceo vescabatur: si iter suscipiendum: nulli aderant ad vecturam equi aut iumenta. quin tamen pedibus incedebat: ut lassitudine afficeret: si quiescedum nauticulae prorem pro puluibus habebat: si recubendum: herbis capis residendum iniunxit. Crebatur praeterea vilioribus indumentis. et solus plerumque nemine subsecute: diuersabat: vnicuique et reliqua eius gesta: quibus sit initio contumeliosus affectus: quod ve in cruce pressus: didiceris: ea deest illa sumpsit ad imitandum: si carnis inquit curam nullam feceris ad concupiscentiam: christum indues. cum ea praesertim nihil habeat in se voluptatis. parit ei eiusmodi desideria acerbiores quaedam de se libidinis

nes: que vt expleri nunq̄ p̄nt: sic et acriora supplicia inferūt. nā quēadmo dū qui siti assidua verat. vel infimis sibi ad potū expositis fontibus: nihil ex his capiet utilitatis: cū nequeat p̄tinuz quo laborat morbu restinguere. sic contra qui in desiderijs vixerit: s̄ oīa ad necessitatē metiatur: hoc nunq̄ erit sitis ardore affectus. quin procul a se temulentia eiusmodi om̄is: et lasciuie euanescent. Tātū igit tibi erit cū bi capessēdū: quāto dem̄ esuries possit. **N**is vtere indumentis. q̄b̄ carne ebtegere queas: non ornare. ne id illi exitio sit futurū: que si remollescē tuo p̄missu ceperit: bona eius offensa validudine: nimia indulgētia dissoluetur. **V**t itaq̄ optimuz hēas aie tue vehiculū: vtq̄ tutius nauis rector. gubernaculo ih̄deat: et miles facile arma p̄tractet. curandū erit equo moderamine agantur oīa: nec enī multis abūdate s̄ paucis indigē: frugi hoīem facit. siquidē diuitijs affluens: vel inoffensibus vereri oīa solet: qui vero minoribus erit fortunis. iocūdior semp. eq̄o ri aīo tolerabit iniurias: q̄ qui nullus fuerit affectus. **N**on itaq̄ illud erit appetendū. nequa nobis molestia offeratur: quin potius eā inferre cupiēt: ad facere ne liceat optādū quod assequi aliunde non possum: nisi cū sacrum maioribus rebus parū factis: necessarijs contenti.

Ne scandalū cuiq̄ s̄m ponamus.

Sermo xiiij.

Ad uertē quātū Paulus cure et diligentie prestiterit: ne sui exemplo quēpiā p̄turbaret. inquit enī. **S**i cibi gr̄a frat̄ tuū tristitiā ceperit: nondū secundū charitatē icedis. q̄ si merore afficiendus non erit: eo minus p̄ te nec irritādus **E**t rursus idē. **N**eq̄ p̄pter cibū destrucs opus dei. nā si sacrā aliq̄ edez

subuerti: graue et nefariū existimatur. quāto magis spiritale hoc templū: s̄ ruinam patiat: q̄n et hoīes cōstet sanctitate sacris edib̄ lōge p̄stare! q̄ppe nō parietū gratia: s̄ nostri hui' tēpli: mortē xp̄is oppetijt. **C**ircūspēdem' itaq̄ ipsi nosyndiq̄: nulliq̄ vel tenuem querimonie cām prebeam'. **P**ōt etenī vita hec nostra cū studio p̄ferri: et nos ipsi q̄ multis ocl̄s abundem' necesse est: neq̄ quoq̄ id pacto credē: ignorantia. s̄ satis nobis ad excusatōnē ualiturā. pro qua et penas daturi sumus: cū ea nec ueniam mereat. **C**ōstat sane et iudeos p̄ iustitiā deliquisse: q̄uis eiusmodi illoz ignorantio: nulla sit uenia dignāda. **G**ētes p̄terea nominus fuisse ignorantia captas: nec tñ p̄terea p̄nt excusari. **N**ā si ignores que sciri nequeūt aut cognosci: culpa uacabis. cōtra uero si te cogniti facilia lateant: extrema supplitia ferēs: quin etiā si haud oīno nobis ipsi deerim': s̄ conātib̄ que abstrusa sunt et recōdita cognitioe attingē: opē deus et auxiliū feret. quod quidē et paulus dixit se philipēsibus patet hoc mō. et si q̄d aliter senseritis id deus et uobis reuelabit. **A**t cū ea que factu nobis facilia sunt: p̄ficere recūsam': neq̄ illū sum' adiutorē habituri: quod et iudeis accidit **I**deo enī xp̄is inquit eis in pabulis loquor: vt uidentes nō uideant. **D**icet aliquis. **Q**uo pacto uisu carebunt qui uident. maxie siquidē cum spectarēt abigi p̄ xp̄m demones: nec tñ tēperabāt: id illi obijcē? **D**emoniū hēs. cū a mortuis cernerēt excitatos: nō enī adorabāt: q̄n morte afficē conabant. **C**orneli' uero nihil istoz silis uidebatur: cui pro uirib̄ oīa facitāt: supplebat deus q̄d defuisset. **N**eq̄ id q̄ras: quo pacto ex gentib̄ aliquē cū prob' sit et simplex aspernet de? **P**ūcipio dixerī: nulli hoīz posse nisi crea